

SOCIOGEOGRAFICKÉ REGIONY KONTINENTU, POLITICKÉ POMĚRY

- existují důkazy o dřívějších spojeních a kontaktech, skutečné a civilizačně využitelné spojení mezi Starým a Novým světem nastalo až po velkých zámořských plavbách a po známé objevitelské plavbě Kryštofa Kolumba roku 1492
- po dobytí a osídlení Ameriky Evropany vykrytalizovaly na novém kontinentě z hlediska jazykově-kulturního i ekonomického a politického dva základní celky (sociogeografické kontinenty), a to **Severní Amerika**, která zahrnuje území Kanady a USA, a **Latinská Amerika**, do které spadá Střední Amerika, Karibský region a Jižní Amerika
- společný úřední jazyk spojil obyvatele z různých světadílů, lidi z různých národů i rozdílných ras; angličtinu oficiálně používá 23 zemí a španělštinu 18 zemí (celkem je v Americe 35 samostatných států a 17 nesamostatných území)
- některé státy s převahou původního obyvatelstva můžeme považovat za mnohonárodnostní, dochází i k formování novodobých národů v zemích, jejichž strukturu ovlivnilo např. přistěhovalectví z Asie (Guayana, Surinam, Trinidad a Tobago)
- hranice států mají své historické kořeny v koloniálním rozdělení Ameriky, event. v administrativních členění velkých koloniálních útvarů, ovšem docházelo k mnoha hraničním úpravám, často proti vůli původních majitelů, z čehož vyplývají hraniční spory a mezinárodní konflikty o území (častější v Latinské Americe)
- Amerika spolu s Oceánií představuje „poslední baštu kolonialismu“: statut klasických kolonií mají jen britská území, ale jejich vlády mají určitý stupeň autonomie; francouzská území mají statut zámořských departamentů, čímž je maskován koloniální statut; formu personální unie a zrovnoprávnění s mateřskou zemí mají nizozemské oblasti; formální úplné připojení kolonie při zachování její vnitřní autonomie má „dánské“ Grónsko; statut volně přidruženého státu USA má Portoriko, územím s vnitřní autonomií jsou Americké Panenské ostrovy
- z hlediska státního zřízení převažují unitární státy, federativními jsou pouze největší země (Kanada, USA, Mexiko, Brazílie, Argentina, Venezuela, výjimkou je malý Sv. Kryštof a Nevis), dříve byla federativní i Kolumbie; podle formy státu převažují republiky; nejsou zde monarchie, monarchistický systém přetrvává v bývalých britských koloniích (stále uznávají britskou královnu jako hlavu státu), pouze Trinidad a Tobago a Guayana přešly k republikánské federaci; mezi republikami převládají tzv. prezidentské republiky, moc prezidenta přerůstá často v osobní diktaturu (civilní nebo vojenskou), např. Haiti, Nikaragua (tzv. děděné diktatury), střídání diktatur v Bolívii, Salvadoru, Guatemale
- v rámci územní autonomie byly mnohde řešeny požadavky původního obyvatelstva; klasické indiánské rezervace jsou v USA a Kanadě (v Kanadě vznik teritoria Nunavut – blíže viz kapitola s regionální charakteristikou Kanady); autonomní postavení má i Tobago
- vývoj administrativních a politických poměrů celého kontinentu po dlouhou dobu určovaly USA: *Monroeova doktrína* z roku 1823, prostředek proti španělskému kolonialismu, se stavěla proti přítomnosti evropských velmocí v Americe; USA si fakticky přisvojily právo kontrolovat veškeré dění na kontinentu
- politickým cílem tzv. *panamerikanismu* bylo sdružit pod severoamerickou hegemonií celý kontinent, hlavním cílem bylo vytvoření prostoru pro nástup severoamerických monopolů v Latinské Americe
- nástrojem panamerikanismu byla Panamerická unie založená roku 1889, která se po několika změnách názvu přeměnila roku 1948 na Organizaci amerických států (OAS),

která sdružuje nezávislé státy kontinentu – všech 35 států ratifikovalo zakládací listinu, od roku 1962 není členem Kuba (více na <http://www.oas.org/>)

- z regionálních mezinárodních organizací je Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay jsou členy MERCOSURu (<http://www.mercosur.int/msweb/>), Kanada, USA a Mexiko jsou členy NAFTY (<http://www.nafta-sec-alena.org/DefaultSite/index.html>), Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru jsou členskými státy Andského společenství (Comunidad Andina), přidruženými státy jsou Chile, Argentina, Paraguay, Brazílie a Uruguay, pozorovateli jsou Mexiko a Panama (<http://www.comunidadandina.org/index.htm>), Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Montserrat, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny, Trinidad a Tobago jsou členskými státy CARICOMu, přidruženými státy jsou Anguilla, Bermudy, Britské panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Turks a Caicos (<http://www.caricom.org/index.jsp>), 26 států Latinské Ameriky a Karibiku je členy SELY (http://www.sela.org/sela/index_e.asp), Argentina, Bolívie, Brazílie, Chile, Kolumbie, Kuba, Ekvádor, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela jsou členy ALADI (<http://www.aladi.org/>)
- jednotlivé americké státy jsou dále členy různých mezinárodních organizací, mj. OSN (včetně přidružených organizací), NATO, Skupina 15 – G 16, APEC, OECD